

רבינו חננאל

אין מביאין דלתות אלא שורים ותניא כוותיה דרבא. ואקשינן והרי מטה דיש בה כמה אגרופין ולא חשיב ליה ר' יהודה אהל ומכשיר לישן תחתיה בסוכה ודחינן שאני מטה דלגבה עשויה. כלומר הנסרין הנחנות עליה לישן עליהן על גביהן נחנות ולא תחתיהן. ואקשינן אי הכי שורין נמי לגבן עשוין ושניין שאני שורים פעמים שהרועים נכנסים תחתיהם בצל מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים שגמזאו להם כמו אהל אי הכי מטה נמי מגינה על מנעלים וסנדלים ונדרת זו ומשני רבא אלא שאני שורים הואיל ומגינים על בני מעיים כסוכה שנאמר עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני. איבעית אימא דרבי יהודה לטעמא דאמר [סוכ' דיר' קבע בעינן והיא לה סוכ' [קבע] ומטה דירת עראי ולא אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע והא ר' שמעון נמי דבעי סוכה דירת קבע וקתני מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל כו' ופליג על ר' יהודה ואסיקנא בהא פליגי ר' שמעון [סבר] אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע ורבי יהודה סבר לא ר' יהודה ור' שמעון מפורשין בפרק הראשון אמר אבי רבי ור' יאשיהו ור' יהודה ובי"ש ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כוליהו ור' סבירא אהלי דירת קבע בעינן. מצאנו כי עלי האילן נקראו שיחים דכתיב תחת אחד השיחים וכתיב וכל שיח השידה וכתיב בין שיחים ינהקו כמו שנקראו דברי תורה שיחה דכתיב והקיצות היא תשיחך:

[פיס'] [מתני'] הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה. אמר אביי לא שנו אלא מעמיד שנמצא מחזיק [ה] הסוכן אלא דר' יהודה בדבר שאין לו קבע ור'א בדבר המקבל טומאה אבל סיכך ע"ג המט' וכותלי המטה הן דפנות דברי הכל כשרה:

חשק שלמה על ר"ח

א) נראה להלן מקורם לאן וכן צ"ל אמר אביי לא שנו דברי ר"י אלא מעמיד שנמצא מחזיק הסוכן דברי שאין לו קבע וכו'.

כא: הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [יומא יד:ז]. (ב) [לעיל דף ע"א]. (ג) [לעיל דף ע"א]. (ד) [לעיל דף ע"א]. (ה) [לעיל דף ע"א]. (ו) [לעיל דף ע"א]. (ז) [לעיל דף ע"א]. (ח) [לעיל דף ע"א]. (ט) [לעיל דף ע"א]. (י) [לעיל דף ע"א].

הנהרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וסא ר' שמעון וכו' קבע בעינן דבעי ד': (ב) תוס' ד"ה שאין לה קבע שמייטלטלת וכו' דירת קבע בעינן קר פירש:

תורה אור השלם

(א) עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני: [איוב י"א] (ב) ויהי כעין שתול על פלגי קיום אשר פרו יתן בעתו ועלהו לא יבוז וכל אשר יעשה יצליח: [תהלים א. ג]

ליקוטי רש"י

ר' יהודה לטעמיה. דאמר במסכת סוכה (דף 97) דירת קבע היא והכשר סוכה גבוה מעשרים אמה שאני ראוה ליעשות אלא במחילה קבע וכו' וימא [דירת קבע. ראוה להשתמש קבע ונראית כגון [לעיל דף ע"א]. שיחת חולין. של חכמים כריכה חולין כדי להחליט לדבר בלשונם שהוא נלשון נקיה ועושר ומרפא. וע"ה. הו' דבר קל שצלין ומטיב לא יבול כלומר לא ילך לאיבוד [ע"ז ט:].

הנהרות וציונים

[רש"י מ"ז (גליון):] [רש"י מ"ז (גליון):] [ג] [ס"א חולין ש"ז (גליון):] [ל] [בע"ז יט: איתא תלמוד ועי' בפרש"י דהתם ודהכא (גליון) ובדפ"ר בגמרא וברש"י א"י ג"כ תלמוד: [ה] צ"ל חכמי (מלאכת שלמה) וכ"ה בכת"י משניות: [ו] [ורשב"ם מפ' ע"א (גליון):] [ז] צ"ל דטעמא שאין לה קבע לפי שאין לה עשרה טפחים (בארות המים וכ"ה בתוספות הרא"ש: [ח] צ"ל בגון וכו' בדפ"ר:]

ובעצמות למדנו

וגידים תסוככני. אף על גב דהאי קרא נאלי כמיז כל שכן צהמה שכריסה למטה כעין אהל: שעבדים פטורים מן הסוכה. ואע"ג דהאי מלות עשה שהזמן גרמא אלטרין לאשמעינן ללא תימא דחייצין משום דכתיב תשבו כעין מדורו כדלקמן בשילהי פירקין (דף כח:):

שאיין ^א קבע. ^ב שמטלטלת על ידי המטה ורצי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע כן פירש בקונטרס לפי סברה זו מצינו למימר דפליגי נמי בסוכה שצראש העגלה וגרים שפיר לעיל צפרק קמא (דף 97:ז) ולקמן בפירקין (דף 97:ג) צראש העגלה גבי פלוגתא דרצן גמליאל ור' עקיבא צראש הספינה צראש העגלה נמי פליגי והא דמודה רצן גמליאל צראש הספינה דכשרה היכא דיכולה לעמוד צרות שאינה מצינה דיצנה כדאמר' לקמן (ס' ע"ג) למטלטלת ע"י הספינה שאני ספינה לאורחא צהכי והשיצא קצת אע"ג דמטלטלת למאן דמפרש הכא טעמא דמתניתין משום דבר המקבל טומאה מכל מקום מודה הוא דפליגי נמי צטעמא דדירת קבע תדע מדלא קאמר איכא צינייהו כגון שסמכ' צטידה תיצה ומגדל המחזיקים ארבעים סאה צלח שהם כוריים ציצע דלמאן דאמר לפי שאין לה קבע הכא נמי אין לה קבע דמטלטלת ולמאן דאמר לפי שמעמדה צדבר המקבל טומאה הני כיון דצאין צמדה טהורים כדמתן פרק ט"ו דכלים (מ"ה) ומיניה קשה דלקמן (דף 97:ג) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי צהמה מאי טעמא משום דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה וזו אינה ראויה לפי שאין עולין לה צ"ט והשתא תיפוק ליה משום דמטלטלת ע"י צהמה ואינה קבע מידי דהוה אסומך צכרעי המטה וצירושלמי משמע דטעמא לפי שאין לה קבע שאין לה טפחים מן המטה עד לגג דהך פלוגתא דר' זירא ור' אבהו דהכא מתני לה צירושלמי צר' אמני ור' אבהו על שם שאין מכרעי המטה לסכך עשרה טפחים אמר ר' אבהו משום שאין מעמידין צדבר טמא הא תני מעשה צירושלים שהיו משלשלין מטותיהן לפני חלונותיהן והיו מסככין על גביהן אין תימר משום שאין מעמידין על דבר טמא הא לית ליה טעמא אלא משום שאין מכרעי המטה לסכך י טפחים עד כאן ירושלמי ואומן של אנשי ירושלים היה עשרה מכרעי המטה לסכך והא דקתני מתניתין רצי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד מעממה אסורה על יתדות כשרה אע"פ שאין מכרעי המטה לסכך עשרה לא חשיב עראי כיון דאי שקיל לה למטה איכא אור עשרה עשרה ומיעט אורה מידי דהוה אכריס וכסות דפרק קמא (דף 97:ג) ללא הו' מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים:

בקבר התהום. כלומר צספק קצר: דיש כמה אגרופים. מן החצלים לקרקע: נוהגין היינו. אלמא אהל עראי לאו אהל הוא: הואיל ואגבה עשויה. לישן על גבה ולא תחתיה לפיכך אין לה שם אהל: ע"י הרועים. שמכניסין ראשיהן תחת כריסם: להכי נקט גבי מטה מנעלים וסנדלים דאמר' צצצא צתרא

(דף 97:ג). איוהו מטה של תלמידי חכמים כל שאין תחתיה אלא מנעלים של צעל הצית צימות החמה וסנדלים צימות הגשמים שנותנס שם כשהוא צא לשכב ולישן חולץ מנעליו ונותן תחת מותו אצל לתת תחתיה דצרים אחרים גנאי הוא לו שמרגיל צני הצית לשם^א: ע"י בני מעיין. גג שדרה שלהן מגין עליהן: תסוככני. אלמא סכך קרי ליה: ואיבעית אימא. לר' יהודה מטה אהל היא אלא היינו טעמא דשרי משום דסוכה אהל קצת הוא: ור"א אתי עראי ומבטל קבע. להסיר שם הסוכה מכאן: והא ר' שמעון דאמר נמי סוכה קבע (ה). דצעי ארבע' דפנות ואמר' צפרק קמא (דף 97:ז) ר' יהודה ור' שמעון ורצן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כוליהו סצרא להו סוכה דירת קבע צעינן וקאמר צמתניתין לפי דרכינו למדנו שהישן תחת המטה לא ילא ידי חוצתו: משיחתו. לשון שיחת חולין ושמתה: מצ"ת. חדתא אגב אורחיה דאיזיל לאשמעינן שני דצרים שלמדנו הולך צלשונו צדצר שמוכל להצין צו דצר חידוש דאי אמרת מדצרו לא שמעינן מינה שמתא שיחת חולין כריכה ליתן לצ ללומדה אצל השתא אשמעינן דצריך להטות חוץ אף לשיחתן שאף היא סופה להצין צה דצר תורה. מדצרו משמע דצרי תורה שהוא מתכוין ללמדן לתלמידים: צריכה צימוד. צריך לשומעם שינתו להן לצ: וע"ה. דצר קל שצו: **בתני' בכרעי המט'.** מטה שלמה: ר' יהודה אומר כו'. טעמא מפרש צגמרא: **גב' שאין לה קבע.** שמטלטלת על ידי מטה ור' יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע צעינן: שמעמדה כו'. ואע"פ שלא למדנו פסול אלא לסכך הואיל ועיקרו של סכך אלו מעמידין הו' כאלו סיכך ע"י המטה. ולא סמך הסיכוך צכרעים אלא על גבי יתדות אצל כל דופני הסוכה אינן אלא מטות משלשה צדדין לא פסיל ר' יהודה דהא לא גמרי' פסול מיניה לסוכה אלא לסיוך חה לא הוא ולא מעמידו צפסולי' ולענין קבע נמי יש קבע לסיוך:

מתני' בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי גלא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי גלא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה: **מתני'**

בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי גלא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה: **מתני'**

עראי כיון דאי שקיל לה למטה איכא אור עשרה עשרה ומיעט אורה מידי דהוה אכריס וכסות דפרק קמא (דף 97:ג) ללא הו' מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים: